

Onderwerp: **Programmabegroting 2023**

Samenvatting raadsvoorstel

Het college biedt jaarlijks de raad een ontwerp aan van de begroting en een meerjarenraming. Bij deze programmabegroting 2023 stelt de raad de kaders vast voor het beleid en de financiën, de allocatie en autorisatie van de middelen.

Aan de raad,

Gevraagde beslissing:

Wij stellen u voor de Programmabegroting 2023 vast te stellen en daarmee:

1. opdracht te verlenen aan ons college tot uitvoering van de programma's en de bijbehorende doelstellingen en speerpunten vast te stellen;
2. de bijbehorende budgetten per programma voor 2023 te autoriseren;
3. de voorgestelde aanwendungen en stortingen in de reserves en voorzieningen te autoriseren;
4. de belastingen, uitgezonderd de reclamebelasting, voor het jaar 2023 te verhogen met een inflatiecorrectie van 3,25%;
5. de rioolheffing te verhogen met 4%, conform het in mei 2021 vastgestelde GRP;
6. de tarieven van de grafrechten te verhogen met 7%, conform Programmabegroting 2019;
7. de leges burgerzaken (binnen het kader van de landelijke maximumtarieven) te verhogen met een inflatiecorrectie van 3,25%;
8. akkoord te gaan met de uitvoering van de beleidstoevoegingen 2023 en de daarbij behorende lasten;
9. in te stemmen met het Meerjaren Investeringsplan, waaronder het investeringsplafond van € 42 miljoen voor de komende 3 jaar waarvoor jaarlijks een uitvoeringsplan zal worden opgesteld. In het uitvoeringsplan zal jaarlijks minimaal € 5,1 mln worden opgenomen voor de uitvoering van het wegenbeheerplan. Zie hiervoor bijlage 2b;
10. de geactualiseerde meerjarenraming 2024-2026 vast te stellen;
11. de mandaten op het gebied van strategische grondaankopen en instellen van voorbereidingskredieten ten behoeve van de grondexploitatie aan het college toe te kennen (zie hiervoor paragraaf 5);
12. in te stemmen met het voornemen om bij de jaarverslaggeving 2023 het incidentele begrotingstekort ad € 2,551 miljoen te onttrekken aan de algemene reserve

Samenvatting raadsvoorstel

Aanbiedingsbrief Programmabegroting 2023

Scherp aan de wind varen

Hierbij bieden wij u de ontwerp-Programmabegroting 2023 aan. Het eerste jaar van een nieuwe collegeperiode met een sluitende meerjarenbegroting. We gaan door turbulente tijden. Dit begon al met de coronacrisis. Sindsdien zien we wereldwijd een toenemende schaarste. Van grondstoffen tot en met arbeidskrachten. De oorlog in de Oekraïne heeft deze situatie verder verscherpt. Dit alles heeft een energiecrisis en een bijbehorende hoge inflatie tot gevolg.

Daarnaast zijn er dit jaar grote opgaven gepresenteerd door het nieuw aangetreden kabinet. Opgaven met betrekking tot:

- het behalen van aangescherpte klimaatdoelen;
- het versneld bouwen van woningen;

- de aanpak van de stikstofcrisis.

Grote opgaven, die onverminderd doorgaan en eerder nog intensiever zullen worden. Daarbij is er de opvang van vluchtelingen waaraan de gemeente Barneveld haar bijdrage levert.

Dit alles heeft directe gevolgen voor onze inwoners en geeft onzekerheid. Inwoners komen in de knel door een hoge energierekening en bedrijven worden in hun voortbestaan bedreigd. Juist dan willen wij er als gemeente zijn voor onze inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers.

Daarom zullen we scherp aan de wind moeten varen en voortdurend keuzes moeten maken en bijstellen. Om zo mee te bewegen met de snel wisselende omstandigheden. We doen dit zonder daarbij de doelen van het coalitieakkoord 2022-2026 uit het oog te verliezen. Integendeel, die houden we onveranderd in het vizier, waarbij we, gelet op de omstandigheden, investeren in:

- een ondernemende en bloeiende gemeente;
- een betrouwbare en dienstbare gemeente;
- een zorgzame gemeente.

Een ondernemende en bloeiende gemeente

Barneveld is een bloeiende gemeente. De groei van Barneveld zet zich de komende jaren door naar circa 85.000 inwoners. Dat brengt vele uitdagingen met zich mee. We investeren in onze buurten, wijken en dorpen. We bouwen voldoende betaalbare woningen en ontwikkelen bedrijventerreinen. We zorgen ervoor dat de benodigde maatschappelijke voorzieningen en infrastructuur passend meegroeien. Daarbij leggen we niet alleen het accent op nieuwe zaken. We hebben ook aandacht voor het onderhoud en behoud van de huidige zaken.

We willen een gemeente zijn die een passend antwoord heeft op de verstedelijkingsopgave. Want deze brengt druk met zich mee. Hetzelfde geldt voor onze inzet op een transitie van het landelijk gebied. Met perspectief voor landbouw en natuur.

We willen een gemeente zijn waarin het fijn is om te wonen, te werken en te recreëren. Dat alles in een gezonde, duurzame, en veilige leefomgeving. Met aandacht voor natuurherstel en vergroening van de woonomgeving. Om dit te bereiken leggen wij u in 2023 de omgevingsvisie voor ter vaststelling. Dit is een visie op het mogelijk maken van toekomstige ontwikkelingen en investeringen. In wijken, dorpen en landelijk gebied.

Een betrouwbare en dienstbare gemeente

De gemeente Barneveld kent een sterke samenleving. Met inwoners die veel initiatieven nemen en bij wie zelfredzaamheid voorop staat. We willen daarop aansluiten, hen steunen en stimuleren waar dat moet. Dat vraagt om een sterke basis, een betrouwbare gemeente, die helder is en duidelijk communiceert. Een gemeente die bovenal ook dienstverlenend, transparant en actief communicerend is. Met aandacht voor bereikbaarheid en een snelle afhandeling. Persoonlijk waar het moet en digitaal waar het kan.

We gaan door met onze verandering naar een toekomstbestendige organisatie. Een organisatie die zich aanpast op de groei van Barneveld en vroegtijdig aanhaakt bij de gebiedsontwikkelingen. We werken samen met inwoners, organisaties en ondernemers aan het opstellen van gebiedsagenda's. Dit doen we voor wijken, dorpen en werkerterreinen. We versterken de gebiedsregie en participatie bij de start van belangrijke ontwikkelingen. Daarbij hebben we oog voor de omgeving om ons heen en versterken onze positie in de regio en daarbuiten.

Een zorgzame gemeente

In sociaal opzicht staat de gemeente Barneveld er goed voor. Op verschillende terreinen doen we het beter dan het landelijke gemiddelde. Hierbij valt te denken aan:

- levensverwachting;
- sociale samenhang;
- gebruik van sociale vangnetvoorzieningen.

Wel zien we aandachtspunten. Zo is er de nasleep van de coronacrisis. Die heeft voor onderwijsachterstanden gezorgd. Daarnaast staat de mentale gezondheid van met name jongeren

onder druk. Het komende jaar willen we ons hier verder op toeleggen. We gaan aan de slag met de uitvoering van het lokale 'gezonde leefstijl-akkoord'. Om zo onder andere een halt toe te roepen aan het overmatige alcohol- en drugsgebruik.

Voor een toenemend aantal huishoudens in Barneveld staat de bestaanszekerheid onder druk. Dit heeft te maken met de inflatie en gestegen woon- en energielasten. Armoedebelief is voor ons het komend jaar een speerpunt. We zorgen voor het tijdig verstrekken van energietoelagen. We gaan aan de slag met het zo vroeg mogelijk signaleren en aanpakken van schulden. We bieden hulp waar nodig bij de primaire levensbehoeften.

Bij dit alles vinden we het belangrijk dat iedereen mee kan doen. Ook de nieuwkomers in onze Barneveldse samenleving en mensen met een beperking. Daarbij zetten we in op voldoende voorzieningen voor kwetsbare ouderen.

Meerjarenperspectief en beleidstoevoegingen

- solide meerjarenperspectief

Om onze doelen waar te kunnen maken zijn voldoende middelen nodig. Niet alleen in financiële, maar ook in personele zin. De ontwerp-Programmabegroting 2023 inclusief meerjarenperspectief tot en met 2026 vormt daarvoor een solide basis en biedt een stevig financieel perspectief. Het structureel beschikbare budget in 2026 is voor ons leidend bij het aangaan van structurele verplichtingen. 2026 is het laagste jaar als het gaat om de rijksinkomsten. De regering heeft namelijk nog geen keuzes gemaakt over een structurele bijdrage aan gemeenten vanaf 2026. We zien dat er tot 2025 meer ruimte is, met name voor het aangaan van incidentele verplichtingen. Dit komt onder meer door een ruimer budget vanuit het gemeentefonds voor de gemeente Barneveld tot en met 2025.

We hebben daarnaast een aantal organisatorische bezuinigingen heroverwogen. Met de kennis van nu past het niet meer om deze maatregelen door te voeren. Enerzijds gezien de huidige situatie van toenemende taken, een overspannen arbeidsmarkt en hogere (inhuur)kosten en anderzijds omdat we juist willen investeren in de realisatiekracht van de organisatie en de dienstverlening willen waarborgen. Tegelijkertijd hebben wij de ontwikkeling van een Meerjaren Investeringsplan (MIP) in gang gezet. Dit plan bouwen we verder uit. Het helpt ons om de benodigde en gewenste investeringen de komende jaren inzichtelijk te maken. Hierbij valt te denken aan investeringen in wegen, sport en onderwijs. Daarbij gaan we ervan uit dat alle investeringsvoorstellen zijn gebaseerd op een visie, besluit of beheerplan. De planning moet realistisch en haalbaar zijn. De afgelopen jaren hebben we gemerkt dat we in de praktijk meer willen dan kan. Dit heeft te maken met uitvoeringskracht en andere onvoorzienbare omstandigheden. Samen met de organisatie hebben we een meer realistisch uitvoeringsniveau vastgesteld. Dat is vervolgens vertaald naar een investeringsplafond. Hoe we dit gaan doen, is te lezen in de financiële begroting en de bijlage 'Meerjaren Investeringsplan'.

- Beleidstoevoegingen

Aanvullend op reeds in gang gezet beleid, wordt voor 2023 en daarna een aantal beleidstoevoegingen voorgesteld. Al dan niet met structureel karakter. Deze zien vooral toe op het versterken van de realisatiekracht op korte termijn en het verminderen van kwetsbaarheid en dragen direct bij aan de inzet voor hierboven beschreven thema's. Ook al kunnen we die op deze plaats niet allemaal benoemen, ter illustratie toch een paar belangrijke zaken per thema.

Ondernemende en Bloeiende gemeente

- meer realisatiekracht om woningbouw aan te jagen, de verduurzaming en vergroening;
- impuls geven aan opstellen en uitvoeren plan van aanpak landbouwtransitie en vitaal platteland;
- meer ecologisch groenbeheer uitbreiden, meer onderhoud bestaande bomen en onderhoud wegen;
- versterking van cultuurvoorzieningen;
- versterken van accountfunctie richting ondernemers, detailhandel en evenementen;
- coronaherstelfonds.

Betrouwbare en Dienstbare gemeente

- meer realisatiekracht inzetten om zo de gemeentelijke dienstverlening
 - sneller en transparanter te maken waar dat kan en
 - persoonlijk te houden, waar dat moet;
- borgen van de communicatie over beleidsvoornemens en projecten en de gevolgen daarvan voor inwoners, organisaties en ondernemers;
- meer inzet geven aan vroegtijdige participatie en de borging daarvan in de handelwijze van de gemeente;
- een volgende slag maken met betrekking tot de ondersteunende informatiehuishouding en ICT-systemen om zo toekomstgeraad te zijn.

Zorgzame gemeente

- vroegsignalering bij schuldhulpverlening uitbreiden en intensiveren;
- impuls geven aan uitbreiding van gemeentelijk armoedebelaid;
- ervoor zorgen dat de subsidies ten behoeve van de dienstverleners in het sociale domein zijn geïndexeerd ;
- uitvoering geven aan de acties vanuit de Barneveldse aanpak gezonde leefstijl en middelengebruik;
- aanpak van ondermijningsprocessen continueren en waar nodig uitbreiden en het bieden van een veilige leef- en werkomgeving.

Bij een aantal beleidstoevoegingen hebben wij in eerste instantie gekozen voor tijdelijke oplossingen. Waar we onvoldoende capaciteit hebben en die ook niet makkelijk vanuit de markt kunnen krijgen, temporiseren we. Ten slotte zien wij kans om zaken anders en efficiënter uit te voeren. In eerste instantie gaat daar de aandacht naartoe. We leggen daarom meer het accent op het incidenteel mogelijk maken van de gewenste ontwikkelingen. Dit doen we voor de korte termijn. Op basis van onze bevindingen kijken we in 2024 opnieuw naar de nodige structurele inzet.

Tot slot

In deze aanbiedingsbrief hebben wij onze ambitie en doelen opgeschreven voor het komende jaar. Dit met een doorkijk naar 2026. De doelen en aangekondigde acties vanuit het coalitieakkoord zijn onze uitgangspunten. Deze werken wij trouwens niet uit in een apart programma. Zij maken nu al onderdeel uit van de speerpunten voor 2023 en bijbehorende investeringen. Niet alle acties kunnen in 2023 worden uitgevoerd. Deze zullen de komende jaren verder in bijbehorende begrotingen worden ondergebracht.

Er is veel werk te doen. Daarbij weten we ons gesteund door een actieve en betrokken Barneveldse samenleving. Met deze (meerjaren)begroting hebben we een realistische ambitie neergelegd. We willen de goede dingen voor de gemeente Barneveld doen. Dit samen met onze inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers. Om zo een passende ontwikkeling mogelijk te maken voor onze gemeente. Een gemeente Barneveld met voldoende toekomstperspectief waarin iedereen zich thuis voelt en zich met elkaar verbonden voelt.

Burgemeester en wethouders van Barneveld,
 de secretaris, de burgemeester,
 W. Wieringa J.J. Luteijn